

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1949

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^{ΙΑ} Α.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
38 - ΟΔΟΣ ΤΣΩΡΤΣΙΑ - 38
ΑΘΗΝΑΙ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

N. P. WILLIS

EDGAR ALLAN POE*

(1849-1949)

Ὁ ἀρχαῖος μῦθος γιὰ τὰ δυὸ ἀντίμαχα πνεύματα, ποῦναι φυλακισμένα μέσα σ' ἓνα σῶμα, ἰσοδύναμα καὶ μετὰ τὴ σειρά του τὸ καθένα ἀπόλυτα κυρίαρχα τὸ ἓνα πάνω στὸ ἄλλο — γιὰ τὸν ἄνθρωπο δηλαδὴ ποῦ μέσα του κατοικοῦν ὁ δαίμονας καὶ ὁ ἄγγελος—, φαίνεται, ἂν ὄλα ὅσα ἀκούμε εἶναι ἀληθινά, ὅτι ἔχει ἐπαληθεύσει στὸ πρόσωπο τοῦ ξεχωριστοῦ ἀνθρώπου, ποῦ τὸνομά του ἀναγράφεται στὸν παραπάνω τίτλο. Ἡ δική μας ὥστόσο ἐντύπωση γιὰ τὸν χαρακτηριστὴ τοῦ Edgar A. Poe εἶναι διαφορετικὴ, σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀπὸ τὴ γενικὴ ἐντύπωση ποῦ μᾶς μετὰδωσε ἡ ἀρθρογραφία γιὰ τὸ θάνατό του. Πρῶτον ποῦμε ὅσα προσωπικὰ γνωρίζουμε γι' αὐτόν, θὰ ἀντιγράψουμε τὴ γραφικὴ καὶ ὀλοκληρωμένη εἰκόνα, τὴν καμωμένη ἀπὸ τὴν πένα τοῦ Dr. Rufus W. Griswold, ποῦ δημοσιεύθηκε σ' ἓνα πρόσφατο φύλλο τῆς «Tribune» :

«Ὁ Edgar Allan Poe εἶναι πιά νεκρός. Πέθανε στὴ Βαλτιμόρη τὸ Σάββατο στίς 7 Ὀκτωβρίου. Ἡ ἀγγελία αὐτὴ θὰ ξαφνίσει πολλούς, λίγοι ὅμως θὰ δοκιμάσουν θλίψη στὸ ἀκουσμά της. Ὁ ποιητὴς ἦταν γνωστός, προσωπικὰ ἢ ἀπὸ φήμη, σ' ὅλη τὴ χώρα τούτη. Εἶχε ἀναγνώστες στὴν Ἀγγλία καὶ σὲ ἀρκετὲς χώρες τῆς Ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης, ὅμως φίλους δὲν εἶχε παρὰ λίγους, ἢ μᾶλλον σχεδὸν κανένα. Καὶ ἡ θλίψη γιὰ τὸ θάνατό του θὰ ὑποδηλωθεῖ κυρίως ἀπὸ τὴ σκέψη, ὅτι στὸ πρόσωπό του ἡ τέχνη τοῦ λόγου ἔχασε ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ φωτεινὰ ἀλλὰ παραπλανημένα ἄστρα της».....

.....«Κάποτε ἡ ὀμίλια του ξεπερνοῦσε σὲ εὐγλωττία τὰ ὄρια τοῦ θνητοῦ. Ὁ τόνος τῆς φωνῆς του χρωματίζονταν μετὰ καταπληκτικὴν ἐπιδειξίτητα καὶ τὰ μεγάλα καὶ εὐμετάβλητα ἐκφραστικὰ του μάτια κοίταζαν ξεκούραστα ἢ ἐκτόξευαν φλογερὴ ταραχὴ μέσα στὰ μάτια ἐκείνων ποῦ τὸν ἀκούγαν, καθὼς τὸ δικό του πρόσωπο φωτίζονταν ἢ διατηροῦσε τὴν ὠχρότητά του, ὅσες φορές ἢ φαντασία του ἀναβε τὸ αἷμα του ἢ τὸ γυρνοῦσε πίσω παγωμένο στὴν καρδιά

του. Οἱ παραστάσεις του ἦσαν ἀπὸ κόσμοι, ποῦ κανένας θνητὸς δὲν μπορεῖ νὰ δεῖ, χωρὶς τὸν ὄραματισμὸ τῆς μεγαλοφυίας. Ξαφνικά, ξεκινώντας ἀπὸ ἓνα θέμα καθορισμένο μετὰ ἀκρίβεια καὶ καθαρότητα, ὡς πρὸς τὴ μέγιστη δυνατὴ ἀπλότητα καὶ σαφήνεια, ἀπέρριπτε τὰ σχήματα τῆς κοινῆς λογικῆς καὶ μετὰ μιὰ διαυγῆ ἐπαγωγικὴ μέθοδο οἰκοδομοῦσε τὶς ὀπτικές του παραστάσεις σὲ σχήματα τοῦ πιὸ θλιβεροῦ καὶ φρικαλέου μεγαλείου, ἢ σὲ σχήματα τῆς πιὸ αἰθέριας καὶ γλυκειᾶς ὁμορφιάς,—μετὰ τὴν ἀκριβολογία καὶ σαφήνεια κι' ὥστόσο μετὰ τὴν γοργότητα, ὥστε ἡ προσοχὴ τῶν ἀκροατῶν του ἦταν δεσμευμένη, ὡς τὴ στιγμὴ, ποῦ στεκόταν ἀνάμεσα στὰ θαυμαστά δημιουργήματα τοῦ λόγου του, ἢ τὴ στιγμὴ ποῦ ὁ ἴδιος διέλυε τὴ μαγεία καὶ ξανάφερνε τοὺς ἀκροατὲς του πίσω στὴν κοινὴ καὶ πεζὴ πραγματικότητα, μετὰ χυδαῖα εὐρήματα ἢ μετὰ χειρονομίες τοῦ πιὸ ποταποῦ πάθους».

»Ἦταν συνεχῶς ἓνας ὄνειροπόλος, μένοντας σὲ σφαῖρες ἰδεατῆς, στὸν οὐρανὸ ἢ στὴν κόλαση, ὅπου κατοικοῦσαν τὰ δημιουργήματα καὶ τὰ γεγονότα τοῦ πνεύματός του. Περπατοῦσε στοὺς δρόμους «ἐν παραφροσύνῃ ἢ μελαγχολία», μετὰ κатарές μουρμουριστῆς στὰ τρεμάμενα χεῖλη του, ἢ μετὰ μάτια στραμμένα ψηλά, σὲ περιπαθῆ προσευχῆ, —ὄχι γιὰ τὸν ἑαυτό του, γιὰτὶ πίστευε, ἢ ἔλεγε πῶς πίστευε ὅτι ὁ ἴδιος ἦτανε κιόλας κολασμένος, ἀλλὰ—γιὰ τὴν εὐτυχία ἐκείνων, ποῦ τὴ στιγμὴ τούτη ἦσαν τὰ εἰδῶλα τῆς λατρείας του. Περπατοῦσε μετὰ τὸ βλέμμα στραμμένο μέσα του, πρὸς μιὰ καρδιά ροκανισμένη ἀπὸ τὴν ἀγωνία, καὶ μετὰ τὸ πρόσωπο σαβανωμένο μετὰ κατῆφεια, ἀψηφοῦσε τὶς πιὸ ἄγριες θύελλες. Καὶ ὅλη τὴ νύχτα, μετὰ ροῦχα μουσκεμμένα καὶ μετὰ χεῖρα νὰ πλήττουν τοὺς ἀνέμους καὶ τὴ βροχὴ, μιλοῦσε σὰν σὲ πνεύματα, ποῦ τέτοιες μόνον ὄρες μποροῦσε νὰ τὰ ἐπικαλεσθεῖ ἀπὸ τὴν Ἑδέμ, ποῦ κοντὰ στίς πόλες τῆς ἢ ταραγμένη τῆς ψυχῆ ζητοῦσε νὰ ξεχάσει τὶς ἀρρώστειες, στίς ὁποῖες ὁ ὄργανισμός του τὸν ὑπέτασσε, κοντὰ στὴν Ἑδέμ ὅπου βρισκόντουσαν ἐκεῖνοι ποῦ ἀγαποῦσε, στὴν Ἑδέμ ποῦ ἴσως δὲν θὰ τὴν

* Οἱ σημειώσεις αὐτὲς δημοσιεύτηκαν ἀπὸ τὸν κ. N. P. Willis στὸ «Home Journal» τὸ ἐπόμενο Σάββατο ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Πόε.

έβλεπε ποτέ του, παρά μόνο σέ αναλαμπές παροξυσμού, τήν ώρα που άνοιγαν οι πύλες της γιά νά δεχτοῦν τις λιγώτερο φλογερές και περισσότερο καλότυχες φύσεις, που ή δική τους μοίρα γιά τήν άμαρτία δέν συνεπάγονταν τήν καταδίκη του θανάτου.

»Φαινότανε πάντοτε, έκτός από τις στιγμές, που κάποια παροξυστική έπιθυμία υπέτασσε τή βούλησή του και άπορροφοῦσε τις δυνάμεις του, νά κουβαλά τή μνήμη κάποιας έξουσιαστικής θλίψης. Το άξιομνημόνευτο ποίημα του «Κορακιού» ήταν ίσως πολύ περισσότερο άπ' ό,τι νομίσθηκε, ακόμα και από τους οικείους του, σχεδόν ένα καθρέφτισμα και μιά ήχώ της ίδιας του ιστορίας. Στάθηκε του πούλιου εκείνου...

Κληρονομιά από κάποιο δούμοιρον άφέντη που ή συφορά τον είχε πάρει κυνηγώντας, ώσπου όλα τά τραγούδια του πιά έκλείναν, όλα μ' αυτή τήν ίδιαν έπωδ:
 ώσπου τά πένθια τραγούδια της έλπίδας του έτελειώναν με τήν ίδια μελάγχολη έπωδό:
 «Ποτέ πιά. Ποτέ πιά»

(Μετ. ΝΙΚΟΥ ΠΡΟΕΣΤΟΠΟΥΛΟΥ)

Κάθε γνήσιος συγγραφέας, λίγο - πολύ, αφήνει στο έργο του, ανεξάρτητα προς τους σκοπούς που επιδιώκει, ίχνη της προσωπικότητάς του: στοιχεία της άθάνατης ύπαρξής του, μέσα στην όποια ή ατομικότητα έπιζει του ανθρώπου. Διαβάζοντας το «Fall of the House of Usher», ή το «Mesmeric Revelations», βλέπουμε στην ιερόπρεπη και μεγαλειώδη κατήφεια που περιβάλλει το ένα, και στη λεπτή μεταφυσική ανάλυση και των δυό αυτών έργων, ένδειξεις της ίδιουσυγκρασίας, που ήταν το πιο άξιοσημείωτο και ιδιότυπο στοιχείο της πνευματικότητας του συγγραφέα. Σε τούτα όμως βλέπουμε τις καλύτερες πλευρές της φύσης του, τά σύμβολα μονάχα των δικαιωτέρων του πράξεων, ζφου ή όδυνηρή του έμπειρία τον είχε άποστερήσει από κάθε πίστη σε άντρα ή σε γυναίκα. Είχε μορφώσει τις πεποιθήσεις του από τις άπειράριθμες πολύπλοκες έκδηλώσεις της κοινωνικής ζωής, που γι' αυτόν όλόκληρο το σύστημά της ήταν ένα ψεύδος. Οι πεποιθήσεις του αυτές έδωσαν τήν κατεύθυνση στον διορατικό του χαρακτήρα, που από τή φύση του δέν ήταν προσηνής. Ακόμα, μ' όλο που πίστευε πως ή κοινωνία αποτελούνταν έξ όλόκληρου από φαύλους ανθρώπους, ή όξύτητα του πνεύματός του δέν είχε τήν ικανότητα νά αντιμετώπισει τή φαυλότητα, ένώ διαρκώς τον έκανε με υπερβασίες νά άστοχει στον άγώνα του νά έπιτύχει με τήν τιμιότητα. Σε πολλά σημεία έμοιαζε με τον Francis Vian, τον ήρωα του μυθιστορήματος του Bulwer «The Saxtons». Το πάθος σ' αυτόν περιέκλεινε πολλές από τις κατώτερες συγκινήσεις, που αντιμάχονται τήν ανθρώπινη εδτυχία. Δέν μπορούσες νά διαφωνήσεις μαζί του, χωρίς νά του διεγείρεις τή χολή. Δέν μπορούσες νά του μιλήσεις γιά πλούτο, χω-

ρίς νά χλωμιάσει το μάγουλό του από το φθόνο. Τα καταπληχτικά φυσικά προτερήματα του φτωχού αυτού παιδιού, ή όμορφιά, ή έτοιμότητά του, το τολμηρό του πνεύμα, που παλλότανε γύρω του σα φλογισμένη άτμόσφαιρα, είχαν αναγάγει τήν όργανική του άυτοπεποίθηση σε μιάν ύπεροψία, που μετέβαλλε τήν άξιώσή του νά τον θαυμάζουν σε προκατάληψη έναντίον του. Όξέθυμος, φθονερός.—ιδιότητες κακές βέβαια, όχι όμως και τόσο, άφου αυτές οι χτυπητές πλευρές του χαρακτήρα του καλύπτονταν από έναν ψυχρό, άποκρουστικό κυνισμό, άφου τά πάθη ξεθύμαιναν σε χλευασμούς. Δέν φαινότανε νά έχει καμμιάν ήθική εύαισθησία, και, πράγμα άκόμη περισσότερο άξιοσημείωτο γιά μιά περήφανη φύση, δέν φαινότανε νά έχει παρά έλάχιστα ή καθόλου τήν άληθινή αίσθηση της τιμής. Τον κατείχε, σε σημείο νοσηρης ύπερβολής, ό πόθος νά άνέβει ψηλά, ό πόθος που κοινά λέγεται φιλοδοξία. Δέν είχε όμως καμμιάν έπιθυμία νά άποχτήσει τήν έχτίμηση ή τήν άγάπη των συνανθρώπων του. Είχε μονάχα τήν άλύγιστη έπιθυμία νά έπιτύχει.—όχι νά λάμψει, όχι νά ύπηρετήσει—νά έπιτύχει, γιά νάχει το δικαίωμα νά περιφρονεί έναν κόσμο που πλήγωνε τήν κενοδοξία του.

Τονίσαμε τήν επίδραση που είχαν πάνω στο έργο του οι επιδιώξεις του και οι περιπέτειές του. Η επίδραση αυτή ήταν περισσότερο καταφανής στα τελευταία κείμενα παρά στα πρώτα του. Σχεδόν όλα όσα έγραψε τά τελευταία δυό ή τρία χρόνια, που περιλαμβάνουν μεγάλο μέρος από τήν καλύτερη ποίησή του, ήταν κατά κάποιον τρόπο βιογραφικά. «Όσοι είχαν λάβει τον κόπο νά παρακολουθήσουν τά βήματά του, μπορούσαν νά διακρίνουν, στις πτυχές της φαντασίας του, άδιόρατα κρυμμένη τή μορφή του έαυτού του».

Απ' άφορμή του δυσφημιστικού μέρους του παραπάνω αυτού καλογραμμένου σημειώματος, ως είπωθει ή άλήθεια:

Πριν από τέσσερα ή πέντε χρόνια, όταν έκδίδαμε στην πόλη αυτή μιάν ήμερήσια έφημερίδα, είχαμε προσλάβει τον κ. Πόε, γιά αρκετούς μήνες, ως κριτικό και βοηθό συντάκτου. Αύτή ήταν ή πρώτη μας προσωπική γνωριμία με αυτόν. Κατοικούσε με τή γυναίκα του και τή μητέρα της στο Fordham, λίγα μίλλια έξω από τήν πόλη. Μ' όλα ταύτα βρισκόταν στο γραφείο του από τις έννέα κάθε πρωί ως τήν ώρα που το άπογευματινό φύλλο έμπαινε στο πιεστήριο. Με τον πιο μεγάλο θαυμασμό γιά τή μεγαλοφυΐα του και με τήν προθυμία νά του συγχωρούμε περισσότερες από τις συνηθισμένες άταξίες, περιμέναμε, σύμφωνα με τις πληροφορίες που είχαμε, πολλές ιδιοτροπίες στην έκτέλεση των καθηκόντων του και κάποτε σκηνές βιαιότητας και δυστροπίας. Όστόσο ό καιρός περνούσε και ό Πόε εξακολουθούσε νά είναι τακτικός στην

ώρα του και εργατικός. Με τη χλωμή, ωραία και πνευματοποιημένη φυσιογνωμία του, σά για να θυμίζει ποιά μεγαλοφυΐα κρυβότανε πίσω της, μάς ήταν φυσικά αδύνατο να μη τον μεταχειριζόμαστε πάντοτε με διακριτική λεπτότητα. Και δσες φορές τον παρακαλούσαμε να μη λεπτολογεί πολύ σε καμιά κριτική, ή να διαγράφει καμιά παράγραφο χρωματισμένη πολύ έντονα με την κακεντρέχειά του κατά της κοινωνίας και της ανθρωπότητας, συγκατάνευε πρόθυμα και εύγενικά, πράγμα που μάς έκανε να τον θεωρούμε πολύ υποχωρητικόν από πολλούς, σε ζητήματα τόσο δικαιολογημένα λεπτά. Με την προοπτική ότι θα αναλάβαινε τη διεύθυνση ενός άλλου έντύπου ό κ. Πόε υπέβαλε στο τέλος την παραίτησή του από την ύπηρεσία μας. Και σ' όλο το διάστημα της αρκετά μεγάλης εκείνης περιόδου, έμεις είχαμε δει έναν και μόνον άνθρωπον — ήσυχον, υπομονητικόν, εργατικόν, και πολύ τζέντλεμαν, που επέβαλε τον πιο μεγάλο σεβασμό και τα καλύτερα αίσθηματά, με την αμετάβλητη συμπεριφορά του και τις ικανότητές του.

Έπειδή κατοικούσε στην έξοχή, ποτέ δέν συναντήσαμε τον κ. Πόε σε δρες άργίας. Μετά την παραίτησή του όμως συχνά μάς έκανε επισκέψεις στα γραφεία μας και συχνά τον συναντούσαμε στο δρόμο — αμετάβλητα θλιμμένον, έλκυστικόν και λεπτόν τζέντλεμαν, τέτοιον όπως τον ξέραμε πάντοτε. "Ό,τι ξέραμε ως την ήμέρα του θανάτου για κάθε άλλη πλευρά της συμπεριφοράς ή του χαρακτήρα του, τό ξέραμε μονάχα από φήμη. Άκούσαμε από κάποιον που τον γνώριζε καλά (πράγμα που πρέπει να είπωθει άναφορικά με τις άξιοθρήνητες άδυναμίες του), ότι, μ' ένα μονάχα ποτήρι κρασί, όλόκληρη ή φύση του μεταβάλλουνταν, ό δαίμονας τον κυρίευε, και μ' όλο που κανένα από τα συνηθισμένα χαρακτηριστικά της μέθης δέν φαινότανε σ' αυτόν, ή βούλησή του γινότανε φανερά βούληση ανθρώπου παράφρονος.

Σε τέτοιες στιγμές, έχοντας τό λογικό του σε κατάσταση υπερδιέγερσης και έρευνώντας τους γνωστούς του με τό συνηθισμένο του βλέμμα και με τη μνήμη, άμέσως έδινε την έντύπωση, ότι προσωποποιεί μιάν άλλη πλευρά του φυσικού του χαρακτήρα, πράγμα που είχε σά συνέπεια να τον κατηγορούν για υπερόπτη και κακόψυχο. Έμεις, επαναλαμβάνουμε, δέν έτυχε ποτέ να τον δούμε σ' αυτή την ανώνυμη έκδήλωση του χαρακτήρα του. Την αντινομία του αυτή την γνωρίζουμε μόνο από φήμη και την αναφέρουμε σε σχέση με τη θλιβερή άδυναμία του οργανισμού του, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σά μιá παροδική και σχεδόν ανεύθυνη παραφροσύνη.

Η ύπεροψία, ή ματαιοδοξία και ή μικροψυχία του, για τα όποια γενικά κατηγορήθηκε ό κ. Πόε, φαίνονται σε μάς πώς

σχετίζονται έντελώς με την αντίνομη αυτήν πλευρά του χαρακτήρα του. Κάτω από την επίδραση του βαθμού αυτού της μέθης, που ένεργούσε δαιμονικά πάνω στην αίσθησή του για την αλήθεια και τό δίκαιο, δέν υπάρχει άμφιβολία πώς έλεγε και έκανε πολλά που ήταν όλότελα άσυμβίβαστα με την καλύτερη φύση του. "Όταν όμως ήταν στον έαυτό του, έτσι όπως έμεις μονάχα τον γνωρίσαμε, ή μετριοφροσύνη του και ή ανεπιτήδευτη ταπεινοφροσύνη του για ό,τι άφορούσε την άξία του, έδιναν στον χαρακτήρα του μιá μόνιμη γοητεία. Τα γραμματά του, (όμολογούμε με θλίψη, πώς ή συνεχής ζήτηση αυτογράφων του μάς στέρησε τό μεγαλύτερο μέρος τους), μαρτυρούσαν πολύ έντονα τούτη την ιδιότητά του. Σ' ένα π. χ. από τα προχειρογραμμένα σημειώματά του, που τυχαίνει να διατηρούμε άκόμη στην κατοχή μας, μιλεί για τό «Κοράκι» — αυτό τό παράξενο ποίημα, που ήλέκτρισε τους άναγνώστες της ποίησης, και έγινε ό τύπος μιás δικής του προσωπικής ποιητικής σχολής—και, με φανερόν είλικρίνεια, αποδίδει την έπιτυχία του στα λίγα επαινετικά λόγια, με τα όποια τό προλογίσαμε στην έφημερίδα τούτη. Η παράθεση πιστού αντιγράφου του σημειώματος αυτού, θα ρίξει φώς πάνω στον ύγιή χαρακτήρα του:

«Fordham, 20 Άπριλίου, 1848.

Άγαπητέ μου Willis: — Τό ποίημα που σάς έσωκλείω και που έχω τη ματαιοδοξία να έλπίζω πώς, από μερικές άπόψεις, θα σάς άρέσει, έχει μόλις δημοσιευθεί σε μιάν έφημερίδα, για την όποια ή σκληρή ανάγκη με υποχρεώνει να γράφω πότε - πότε. Κατά την περίσταση, με πληρώνει καλά, άναμφισβήτητα όμως έπρεπε να μου πληρώνει τό δεκαπλάσιο. Γιατί, ό,τι κι' αν της στείλω, έχω την έντύπωση πώς τό παραδίδω στον τάφο των Καπουλέτων. Τους στίχους που συνοδεύουν τό γράμμα μου τούτο, μπορούσα να σάς παρακαλέσω να τους βγάλετε από τον τάφο και να τους φέρετε στο φώς από τις στήλες του «Horne Journal»; "Αν μπορείτε να με υποχρεώσετε αντιγράφοντάς τους, δε νομίζω πώς είναι ανάγκη να σάς πω ότι «Άπό τό...», — αυτό θάταν φοβερό—και ίσως «Άπό μιá παλιά... έφημερίδα», αυτό θάταν άρκετό.

Δέν έχω ξεχάσει πόσο «ένας καλός λόγος στην ώρα του» από σάς, επέβαλαν τό «Κοράκι» και την «Ούλαλούμ» (πού, ως σάς πω, ό κόσμος μου έκαμε την τιμή να τα αποδώσει σε σάς), γι' αυτό θα σάς ζητούσα, (αν τολμούσα), να πήτε κάτι γι' αυτούς τους στίχους,—αν σάς άρέσουν.

Πάντα δικός σας

Edgar A. Poe.»

Σάν διπλή άπόδειξη του διακαούς του πόθου να κάνει τό καλύτερο για τον έαυτό του και της φύσης του που ήταν καμωμένη

για έμπιστοσύνη και εύγνωμοσύνη, ιδιότητες που του τις άρνήθηκαν, παραθέτουμε ένα άλλο από τα τρία μόνο σημειώματα που τυχαίνει να κρατούμε :

«Fordham, 22 Ιανουαρίου 1848.

Άγαπητέ μου κ. Willis: — Έτοιμάζομαι να αρχίσω προσπάθειες για να ξαναπάρω τη θέση μου στο λογοτεχνικό κόσμο και αίσθάνομαι πώς μπορώ να βασίζομαι στη βοήθειά σας.

Ο σκοπός μου είναι να εκδόσω ένα περιοδικό που θά πάρει τον τίτλο «The Stylus». Θα μου ήτανε όμως άχρηστο, και μετά την καθιέρωσή του ακόμα, αν δεν έμενε τελείως ανεξάρτητο από τον έλεγχο του εκδότη. Έννοώ λοιπόν να βγάλω ένα έντυπο που θα είναι έξ ολοκλήρου δικό μου. Έχοντας τον σκοπό αυτόν ύπ' όψει, πρέπει να εξασφαλίσω έναν κατάλογο από πεντακόσιους τουλάχιστο συνδρομητές για να γίνει ή αρχή. Έχω ήδη κάπου διακόσιους. Σκοπεύω όμως να πάω στο Νότο και τη Δύση, ανάμεσα στους προσωπικούς και λογοτεχνικούς μου φίλους — παλιές γνωριμίες από το Κολλέγιο και το West Point — και να ιδώ τι μπορώ να κάνω. Για να πετύχω τα μέσα που χρειάζονται για το πρώτο βήμα, προτίθεμαι να μιλήσω στη Society Library, την Πέμπτη στις 3 Φεβρουαρίου, — και για να μη δοθεί άφορμή για καννάδες το θέμα μου δεν θα είναι καθόλου λογοτεχνικό. Διάλεξα ένα γενικό θέμα — «Το Σύμπαν».

Άφου τώρα σας έδωσα τα περιστατικά του ζητήματος, αφήνω όλα τα άλλα στη διάθεση της δικής σας λεπτότητας και γενναιοδωρίας.

Με εύγνωμοσύνη — με πάρα πολλήν εύγνωμοσύνη,

Πάντοτε φίλος σας
Edgar A. Poe»

Σύντομες και παρμένες στην τύχη, καθώς είναι οι έπιστολές αυτές, νομίζουμε πώς αποδεικνύουν έπαρκώς την ύπαρξη εκείνων ακριβώς των ιδιοτήτων, που τις άρνήθηκαν στον κ. Πόε — ταπεινοφροσύνη, έγκαρτέρηση, πίστη στην καλωσύνη των άλλων και ικανότητα για έγκάρδια και εύγνώμονα φιλία! Τέτοιος άσφαλώς ήταν όταν βρισκόταν στα καλά του. Έτσι σταθερός δείχθηκε σε μας, σ' όλες τις προσωπικές του έπαφές μαζί μας, στο διάστημα μιας φιλίας πέντε ή έξη έτών. Και είναι πολύ πιο εύκολο να πιστέψουμε όσα είδαμε και γνωρίσαμε, παρά όσα μόνον άκούσαμε, ώστε να τον θυμούμαστε με θαυμασμό και εκτίμηση. Οι περιγραφές αυτές της ήθικης του άλλοφροσύνης, μας φαίνονται σαν πορτραίτα ζωγραφισμένα σε ώρα άρρώστειας ενός ανθρώπου που τον γνωρίσαμε μόνο γερό.

Υπάρχει όμως και μια άλλη, περισσότερο συγκινητική και πολύ πιο πειστική μαρτυρία, ότι στην ψυχή του Edgar A. Poe

ύπηρχε αγαθότητα. Για να την φανερώσουμε είμαστε υποχρεωμένοι να αποτολμήσουμε να άνασηκώσουμε το πέπλο, που με ιερότητα καλύπτει τον πόνο και την εύγένεια της φτώχειας — πιστεύουμε όμως πώς θα μας συγχωρεθεί τουτό, αν έτσι μπορέσουμε να λαμπρύνουμε τη μνήμη του ποιητή, κι αν άκόμη δεν ύπηρχε μια πιο άμεση ανάγκη να βοηθήσουμε τον στενώτερο και άπελπισμένο από τον θάνατό του συγγενή.

Για πρώτη φορά μάθαμε πώς ο κ. Πόε είχε έρθει στην πόλη τούτη, όταν δεχθήκαμε την έπίσκεψη μιας κυρίας, που μας συστήθηκε ως ή μητέρα της γυναίκας του. Έψαχνε να του βρεί δουλειά, και δικαιολόγησε το διάβημά της, λέγοντάς μας ότι ήταν άρρωστος, ότι ή κόρη της έπασχε από χρόνια άρρώστεια, και ότι ή οικονομική τους κατάσταση ήταν τέτοια, που την υποχρέωνε να αναλάβει ή ίδια τη φροντίδα τούτη. Το παρουσιαστικό της κυρίας αύτης, που το όμορφαινε και το έξαγίαζε το καταφανές άπόλυτο δόσιμο της ζωής της στη στέρηση και την πονεμένη στοργή, ή εύγενικά και πένθιμη φωνή της, καθώς υποστήριζε το αίτημά της, οι άπό καιρό ξεχασμένοι αλλά αύθόρμητα και χωρίς προσπάθεια εύγενικοί της τρόποι, και ή εκκλησή της για τις άξιώσεις και τις ικανότητες του γιού της, για τις όποιες είχε όρθη εκτίμηση, μας έδειξαν άμέσως την παρουσία στη γη ενός από τους άγγέλους εκείνους που γίνονται οι γυναίκες όταν βρεθούν στη δυστυχία. Είχε ταθεί να έπαγρυνει πάνω σε μια σκληρή μοίρα. Ο κ. Πόε έγραφε με δυσκολία και σ' ένα ύφος που στεκότανε πολύ ψηλότερα από το κοινό επίπεδο, για να πληρώνεται καλά. Είχε πάντοτε χρηματικές δυσχέρειες, και με την άρρώστεια της γυναίκας του, συχνά του έλειπαν και τα πιο στοιχειώδη άπαραίτητα της ζωής. Για χρόνια όλόκληρα, από χειμώνα σε χειμώνα, το πιο συγκινητικό για μας θέαμα, σ' όλόκληρη την πόλη, ήταν εκείνος ο άκούραστος φύλακας της μεγαλοφυΐας, έλαφρά και άνεπαρκώς ντυμένη, που γυρνούσε από γραφείο σε γραφείο, μ' ένα ποίημα ή μ' ένα άρθρο πάνω σε κάποιο λογοτεχνικό θέμα, για να το πουλήσει — κάποτε άπλώς για να παρακαλέσει με ραγισμένη φωνή πώς ήτανε άρρωστος και να ζητιανέψει γι' αυτόν — μη λέγοντας άλλο τίποτε παρά πώς «ήταν άρρωστος», όποιος κι αν ήταν ο λόγος που δεν είχε γράψει τίποτε — και ποτέ, μέσα σ' όλα της τα δάκρυα και τις ιστορίες της δυστυχίας, δεν άφησε να της ξεφύγει από τα χείλη ούτε μια λέξη που έκαμνε να άμφιβάλλει κανείς για τον γιό της, ούτε ένα παράπονο που να μειώνει την περηφάνεια της για τη μεγαλοφυΐα του και τις καλές του προθέσεις. Η κόρη της πέθανε έναμιση χρόνο άργότερα, αλλά αύτη δεν τον έγκατέλειψε. Έξακολούθησε να είναι ο φύλακας άγγελός του, μένοντας

μαζί του, φροντίζοντας γι' αυτόν, προστατεύοντάς τον από κάθε κίνδυνο. Και όταν τον παράσερνε ο πειρασμός, μέσα στη θλίψη και τη μοναξιά των αισθημάτων του που δεν εύρισκαν καμμιάν ανταπόκριση, και ξυπνούσε από την αυτοεγκατάλειψή του, γονατισμένος από την ένδεια και υποφέροντας, αυτή πάλι ζητιάνευε γι' αυτόν. "Αν ή άφοσίωση μιᾶς γυναίκας, που γεννήθηκε από μιᾶ πρώτη αγάπη και θράφηκε με τὸ ἀνθρώπινο πάθος, εξαγιάζει τὸ ἀντικείμενό της, καθὼς εἶναι φυσικὸ νὰ γίνεται, τότε τί δὲ λέγει γιὰ τὸν κ. Πόε μιᾶ ἀφοσίωση σὰν κι' αὐτήν—ἄδολη, ἀφιλοκερδῆς καὶ ἀγία, σὰν τὴν ἐπαγρύπνηση ἑνὸς ἀόρατου πνεύματος—πού τὴν ἐνέπνευσε ἐκεῖνος ;

"Ἐχουμε μπροστά μας ἕνα γράμμα γραμμένο ἀπὸ τὴν Κυρία αὐτή, τὴν Κυρία Κλέμ, τὸ πρῶτὸ πού εἶχε μάθει τὸ θάνατο τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἀκούραστης μέριμνάς της. Εἶναι ἀπλῶς μιᾶ παράκληση νὰ τὴν ἐπισκεφθοῦμε, θὰ ἀντιγράψουμε ὅμως μερικὲς φράσεις—μ' ὄλο πού τὰ μυστικὰ εἶναι ἱερά—γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσουμε τὴν ἀλήθεια τῆς εἰκόνας πού δώσαμε πάρα πάνω καὶ νὰ ἐνισχύσουμε τὴν ἔκκληση πού ἐπιθυμοῦμε νὰ κάνουμε γι' αὐτή :

«Σήμερα τὸ πρῶτὸ ἔμαθα τὸ θάνατο τοῦ πολυαγαπημένου Eddie... Μπορεῖτε νὰ μοῦ δώσετε λεπτομέρειες τῶν περιστατικῶν...; "ὦ ! μὴν ἐγκαταλείψετε τὴ φτωχὴ σας φίλη, στὴν πικρὴ τῆς αὐτῆ ὁδύνη... Παρακαλέστε τὸν κ. ... νὰ ἔρθει γιατί πρέπει νὰ τοῦ μεταδώσω μιᾶ παραγγελία ἀπὸ τὸν

φτωχό μου Eddie... Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σὰς ζητήσω νὰ ἀναγγείλετε τὸν θάνατό του καὶ νὰ μιλήσετε καλὰ γι' αὐτόν. Τὸ ξέρω πὼς θὰ τὸ κάνετε. Νὰ πῆτε ὅμως πόσο στοργικὸς γιὸς ἦταν σὲ μένα, τὴ φτωχὴ Ἐρημη μητέρα του...».

Γιὰ νὰ περιβάλλει κανεὶς ἕναν τάφο με σεβασμὸ πὼς μπορεῖ νὰ ἐκλέξει ἀνάμεσα στὰ πλούτη καὶ τίς τιμὲς τοῦ κόσμου τούτου, πού ἐγκαταλείπονται, καὶ στὴν ἱστορία τῆς ἀφοσίωσης μιᾶς τέτοιας γυναίκας, πού δὲν ἀνταμείφθηκε ! Μ' ὄλο πού κινδυνεύουμε νὰ δείξουμε ἔλλειψη ἀβρότητας, κοινωνολογώντας το, πιστεύουμε—παραμερίζοντας ἄλλους λόγους—ὅτι ὁ κόσμος γίνεται καλύτερος ὅταν μαθαίνει πὼς ὑπάρχουν τέτοιες πράξεις ἀφοσίωσης πρὸς τοὺς πλανημένους καὶ τοὺς προικισμένους. "Ὅσα εἶπαμε θὰ μιλήσουν σὲ μερικὲς καρδιές. Εἶναι ἐκεῖνοι πού θὰ χαροῦν νὰ μάθουν, ὅτι πάνω ἀπὸ τὸν λύχνο, πού τὸ φῶς τῆς ποιήσῃς του ἀκτινοβόλησε στὴ μακρινὴ ψυχὴ τους, ἀγρυπνοῦσε με φροντίδα καὶ πόνο γιὰ νὰ στείλουν σ' ἐκείνη, πού τὸ σβύσιμό του σκοτείνιασε τὴ δική της περισσότερο ὑπαρξη, κάποιον σημάδι τῆς συμπόνιας της. Βρίσκεται σὲ ἔσχατη ἔνδεια καὶ εἶναι μόνη. "Αν κανεὶς, ἀπὸ μακριὰ ἢ κοντὰ, μὰς ἀποστέλλει ὅ,τι μπορεῖ νὰ τὴν βοηθήσει καὶ νὰ ἀνακουφίσει τὸ ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς της, θὰ τὸ τοποθετήσουμε στὰ χέρια της με χαρά.

Μεταφρ. ΣΟΥΛΑ Γ. ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΥ

